Sistemi baza podataka

dr Vladimir Dimitrieski

Nikola Todorović

Jelena Hrnjak

Vladimir Jovanović

PL/SQL - PAKETI

Paketi u PL/SQL-u

- Definicija paketa
  - Paket - kolekcija PL/SQL deklaracija
    - tipova, promenljivih, konstanti
    - kursorskih područja i izuzetaka
    - procedura i funkcija

Struktura paketa

- Javni (vidljivi) deo paketa
  - **Specifikacija paketa**
    - sadrži PL/SQL **"javne" (public)** deklaracije - koje su dostupne za upotrebu (vidljive) i izvan paketa i unutar paketa

Struktura paketa

- Privatni (skriveni) deo paketa
  - **Telo paketa**
    - sadrži PL/SQL **"privatne" (private)** deklaracije - koje su dostupne za upotrebu (vidljive) samo unutar paketa
    - sadrži kompletnu specifikaciju (implementaciju, razradu) javnih deklaracija procedura i funkcija
    - sadrži kompletnu specifikaciju (implementaciju, razradu) privatnih procedura i funkcija
  - **Inicijalizacioni blok paketa**
    - sadrži imperativne PL/SQL naredbe, koje se jednokratno izvršavaju, pri prvom referenciranju paketa u sesiji

Vrste paketa

- Serverski paket
  - paket, kreiran na nivou DBMS i memorisan u rečniku podataka DBMS
  - egzistira u rečniku podataka u dva oblika:
    - izvornom (source kod)
    - prekompajliranom (P-kod – izvršni kod, interpretabilan od strane DBMS i PL/SQL Engine-a)
- Klijentski paket
  - paket, deklarisan u okviru nekog alata iz Oracle Developer Suite
  - nalazi se i izvršava na srednjem sloju (aplikativnom serveru)

Oblikovanje specifikacije paketa

```
CREATE [OR REPLACE] PACKAGE
   [schema.]package_name
IS|AS
   deklaracije javnih  PL/SQL elemenata ...
END [package_name];

ALTER PACKAGE [schema.]package_name
   COMPILE;

DROP PACKAGE [schema.]package_name;
```

Oblikovanje specifikacije paketa

- U okviru specifikacije paketa moguće je deklarisati bilo koji PL/SQL element (tip, promenljiva, konstanta, kursor, izuzetak, procedura, funkcija)
- Tipovi, promenljive, konstante, kursori i izuzeci se deklarišu na uobičajen način

Oblikovanje specifikacije paketa

- Procedure i funkcije se deklarišu samo navođenjem zaglavlja (header-a), prema sintaksi:

```
PROCEDURE procedure_name
    [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def_value],
      parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def_value],
            . . .          )          ];


FUNCTION function_name
    [(parameter1 [IN | OUT | IN OUT] datatype1 [DEFAULT def_value],
      parameter2 [IN | OUT | IN OUT] datatype2 [DEFAULT def_value],
            . . . )]
RETURN ret_datatype;
```

Napomene u vezi kreiranja specifikacije paketa

- Svaka procedura ili funkcija, čije se zaglavlje pojavljuje u specifikaciji paketa mora biti kompletno specificirana (razrađena) u telu paketa, pod istim nazivom kao što je i zaglavlje paketa
  - u tom slučaju, obavezno je kreiranje tela paketa
- Specifikacija paketa koji nema u sebi deklarisane funkcije ili procedure, ne zahteva kreiranje tela paketa
  - u tom slučaju, kreiranje tela paketa nije obavezno
- Sve promenljive, deklarisane u specifikaciji paketa, po default-u, biće inicijalizovane na NULL vrednost
- Sve promenljive, deklarisane u specifikaciji paketa, memorisaće vrednosti koje su jedinstvene na nivou jedne sesije korisnika
  - bez obzira koliko različitih i kojih PL/SQL programa preuzima ili ažurira vrednosti tih promenljivih
- Svako kompajliranje (izmena) specifikacije paketa, zahteva i ponovno kompajliranje tela paketa.

Primer kreiranja specifikacije paketa

```
CREATE OR REPLACE PACKAGE Var_Methods IS
   TYPE T_Tab IS TABLE OF NUMBER INDEX BY
   BINARY_INTEGER;
   PROCEDURE Set_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER,
   P_Val IN NUMBER);
   PROCEDURE Inc_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER,
                     P_Stp IN NUMBER DEFAULT 1);
   PROCEDURE Rem_Key(P_Key IN BINARY_INTEGER);
   FUNCTION Get_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER)
   RETURN NUMBER;
END Var_Methods;
```

Oblikovanje tela paketa

```
CREATE [OR REPLACE] PACKAGE BODY
    [schema.]package_name
IS|AS
    deklaracije privatnih PL/SQL elemenata ...
    implementacije
[BEGIN
    proceduralni deo – inicijalizacija promenljivih
]
END [package_name];

ALTER PACKAGE BODY [schema.]package_name
    COMPILE;

DROP PACKAGE BODY [schema.]package_name;
```

Oblikovanje tela paketa

- U okviru tela paketa moguće je deklarisati bilo koji PL/SQL element (tip, promenljiva, konstanta, kursor, izuzetak, procedura, funkcija)
- Tipovi, promenljive, konstante, kursori i izuzeci se deklarišu na uobičajen način
- Procedure i funkcije, bez obzira da li su javne ili privatne, kompletno se specificiraju, na isti način kao i lokalne procedure i funkcije – na uobičajen način
- proceduralni deo koda koji se nalazi u BEGIN – END delu tela paketa izvršava se samo jednom, na nivou sesije
  - prvi put, kada se referencira bilo koji element paketa i/ili kada se sadržaj paketa učitava u radnu memoriju DBMS-a

Napomene u vezi kreiranja tela paketa

- Svaka procedura ili funkcija, čije se zaglavlje pojavljuje u specifikaciji paketa mora biti kompletno specificirana (razrađena) u telu paketa, pod istim nazivom kao što je i zaglavlje paketa
  - zaglavlje javne procedure ili funkcije, koja se specificira u telu paketa, mora u potpunosti da odgovara zaglavlju, deklarisanom u specifikaciji paketa
- Sve promenljive, deklarisane u telu paketa, po default-u, biće inicijalizovane na NULL vrednost
- Sve promenljive, deklarisane u telu paketa, memorisaće vrednosti koje su jedinstvene na nivou jedne sesije korisnika
  - bez obzira koliko različitih i kojih PL/SQL programa preuzima ili ažurira vrednosti tih promenljivih
- Kompajliranje (izmena) tela paketa, ne mora da zahteva ponovno kompajliranje specifikacije paketa.

Primer kreiranja tela paketa

```
CREATE OR REPLACE PACKAGE BODY Var_Methods IS
	TabValue T_Tab;
	PROCEDURE Set_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER, P_Val IN NUMBER) IS
	BEGIN
		TabValue(P_Key) := P_Val;
	END Set_Val;

	PROCEDURE Inc_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER, P_Stp IN NUMBER DEFAULT 1) IS
	BEGIN
		IF TabValue.EXISTS(P_Key) AND TabValue(P_Key) IS NOT NULL THEN
			TabValue(P_Key) := TabValue(P_Key) + P_Stp;
		END IF;
	END Inc_Val;
	PROCEDURE Rem_Key(P_Key IN BINARY_INTEGER) IS
	BEGIN
		IF TabValue.EXISTS(P_Key) THEN
			TabValue.DELETE(P_Key);
		END IF;
	END Rem_Key;
	FUNCTION Get_Val(P_Key IN BINARY_INTEGER) RETURN NUMBER IS
	BEGIN
		IF TabValue.EXISTS(P_Key) THEN
			RETURN TabValue(P_Key);
		ELSE
			RETURN -1;
		END IF;
	END Get_Val;
BEGIN
	TabValue(1) := 0;
END Var_Methods;
```

Referenciranje elemenata PL/SQL paketa

- Paket, sam po sebi, nije izvršiva PL/SQL konstrukcija
  - To je koncept koji obezbeđuje bolje organizovanje programskog koda
- Elementi paketa mogu biti referencirani
  - iz PL/SQL konstrukcije koja je unutar paketa
  - iz PL/SQL konstrukcije koja je izvan paketa

Referenciranje elemenata PL/SQL paketa

- **Referenciranje unutar paketa**
  - Na uobičajeni način, navođenjem naziva referenciranog elementa, saglasno sintaksnim pravilima jezika PL/SQL

- **Referenciranje izvan paketa**
  - Navođenjem naziva paketa, kao prefiksa, a zatim na uobičajeni način, saglasno sintasksnim pravilima jezika PL/SQL

Referenciranje elemenata PL/SQL paketa

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_tipa

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_promenljive

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_izuzetka

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_kursora

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_procedure
[(lista_stvarnih_parametara)]

[schema.]Naziv_paketa.Naziv_funkcije
[(lista_stvarnih_parametara)]

Primer referenciranja elemenata paketa, od strane PL/SQL bloka izvan paketa

```
DECLARE
   V_b NUMBER;
BEGIN
   Var_Methods.Set_Val(1, 0);
   Var_Methods.Inc_Val(1, 2);
   Var_Methods.Inc_Val(2, 1);
   Var_Methods.Rem_Key(1);
   Var_Methods.Rem_Key(2);
   V_b := Var_Methods.Get_Val(1);
END;
```

Primer referenciranja elemenata paketa, od strane PL/SQL konstrukcije unutar i izvan paketa

```
CREATE OR REPLACE PACKAGE Ref_Intro IS
   TYPE T_Proj IS TABLE OF
   Projekat%ROWTYPE INDEX BY
   BINARY_INTEGER;
   FUNCTION SEL_Projekat RETURN T_Proj;
END Ref_Intro;
```

Primer referenciranja elemenata paketa, od strane PL/SQL konstrukcije unutar i izvan paketa

```
CREATE OR REPLACE PACKAGE BODY Ref_Intro IS
    CURSOR C_P IS
        SELECT *
        FROM Projekat
        ORDER BY Nap;
    FUNCTION SEL_Projekat RETURN T_Proj IS
        i BINARY_INTEGER := 0;
        L_ProjTab T_Proj;
    BEGIN
        FOR C_Rec IN C_P LOOP
            i := i + 1;
            L_ProjTab(i) := C_rec;
        END LOOP;
        RETURN L_ProjTab;
    END SEL_Projekat;
END Ref_Intro;
```

Primer referenciranja elemenata paketa, od strane PL/SQL konstrukcije unutar i izvan paketa

```
DECLARE
   ProjTab Ref_Intro.T_Proj;
BEGIN
   ProjTab := Ref_Intro.SEL_Projekat;
END;
```

Preklapanje definicija procedura ili funkcija (overloading)

- Identifikacija jedinstvenosti procedure ili funkcije unutar paketa:
  - Naziv funkcije / procedure
  - Broj, tipovi i vrste deklarisanih formalnih parametara
  - Tip povratnog podatka (samo za funkcije)
- Funkcije / procedure koje su iste po nazivu, ali se razlikuju po deklarisanim listama prametara (i/ili tipu povratne vrednosti), smatraju se različitim funkcijama

Preklapanje definicija procedura ili funkcija (overloading)

- Preklapanje funkcija ili procedura
  - deklarisanje funkcija / procedura sa istim nazivom, ali različitim listama formalnih parametara (ili tipom povratne vrednosti)
- Zahtev: potrebno je, deklaracijom i svim mogućim pozivima, obezbediti nedvosmislenost referenciranja procedure / funkcije
- NAPOMENA: moguće je obezbediti preklapanje samo procedura / funkcija koje pripadaju nekom (istom) paketu
  - Nije moguće obezbediti preklapanje samostalnih serverskih procedura ili funkcija
- Postoje primeri preklapanja ugrađenih SQL funkcija

Primer referenciranja elemenata paketa, od strane PL/SQL konstrukcije unutar i izvan paketa

```
FUNCTION TO_CHAR (p1 DATE) RETURN
   VARCHAR2;
FUNCTION TO_CHAR (p1 DATE, P2
   VARCHAR2) RETURN VARCHAR2;
FUNCTION TO_CHAR (p2 NUMBER) RETURN
   VARCHAR2;
FUNCTION TO_CHAR (p1 NUMBER, P2
   VARCHAR2) RETURN VARCHAR2;
```

Paketi u PL/SQL-u - zadaci

Formirati paket procedura i funkcija za rad s tabelom Radproj. Treba obezbediti sledeću funkcionalnost, putem poziva odgovarajućih funkcija, ili procedura:

- selektovanje jedne torke iz tabele, saglasno zadatoj vrednosti ključa Spr+Mbr,
- dodavanje jedne nove torke u tabelu, koja se prenosi kao parametar,
- brisanje torke iz tabele, saglasno zadatoj vrednosti ključa Spr+Mbr i
- modifikacija torke u tabeli, saglasno zadatoj vrednosti ključa Spr+Mbr i zadatoj vrednosti za obeležje koje se modifikuje.

Korisnik treba da ima obezbeđenu indikaciju uspešnosti svake od navedenih operacija.

Rešenje

```
CREATE OR REPLACE PACKAGE RadProj_Package IS

    FUNCTION Sel_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE,
    P_MBR IN RADPROJ.MBR%TYPE) RETURN
    RADPROJ%ROWTYPE;
    FUNCTION Ins_RP(P_TORKA IN
    RADPROJ%ROWTYPE) RETURN BOOLEAN;
    FUNCTION Del_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE,
    P_MBR IN RADPROJ.MBR%TYPE) RETURN
    BOOLEAN;
    FUNCTION Upd_RP(P_SPR IN
    RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN
    RADPROJ.MBR%TYPE) RETURN NUMBER;
END RadProj_Package;
```

Rešenje

```
create or replace
PACKAGE BODY RadProj_Package IS

    FUNCTION Sel_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN RADPROJ.MBR%TYPE)
    RETURN RADPROJ%ROWTYPE
    IS
      REC RADPROJ%ROWTYPE;
    BEGIN
      SELECT * INTO REC FROM RADPROJ WHERE SPR=P_SPR AND MBR=P_MBR;
      RETURN REC;
    END Sel_RP;

    PROCEDURE Ins_RP(P_TORKA IN RADPROJ%ROWTYPE)
    IS
    BEGIN
      INSERT INTO RADPROJ VALUES (P_TORKA.SPR,P_TORKA.MBR,P_TORKA.BRC);
      IF SQL%FOUND THEN
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Uspesno uneta torka');
      ELSE
        DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije uneta torka');
      END IF;
    END Ins_RP;
```

Rešenje

```
PROCEDURE Del_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN RADPROJ.MBR%TYPE)
      IS
      BEGIN
        DELETE RADPROJ WHERE SPR=P_SPR AND MBR= P_MBR;
        IF SQL%FOUND THEN
          DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Uspesno obrisana torka');
        ELSE
          DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije obrisana torka');
        END IF;
      END Del_RP;

      PROCEDURE Upd_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN RADPROJ.MBR%TYPE, P_BRC IN
      RADPROJ.BRC%TYPE)
      IS
      BEGIN
        UPDATE RADPROJ SET
        SPR=P_SPR,
        MBR=P_MBR,
        BRC=P_BRC;
        IF SQL%FOUND THEN
          DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Uspesno modifikovana torka');
        ELSE
          DBMS_OUTPUT.PUT_LINE('Nije modifikovana torka');
        END IF;
      END Upd_RP;

END RadProj_Package;
```

Paketi u PL/SQL-u - zadaci

Formirati paket procedura i funkcija za rad s tabelom Radproj. Treba obezbediti sledeću funkcionalnost, putem poziva odgovarajućih funkcija, ili procedura:

- selektovanje niza torki iz tabele, saglasno zadatom kriterijumu,
- dodavanje niza novih torki u tabelu, koji se prenosi kao parametar,
- brisanje niza torki iz tabele, saglasno nizu vrednosti ključa Spr+Mbr, koji se prenosi kao parametar,
- modifikacija niza torki u tabeli, saglasno nizu vrednosti ključa Spr+Mbr i modifikovanih vrednosti, koji se prenose kao parametar.

Korisnik treba da ima obezbeđenu indikaciju uspešnosti svake od navedenih operacija.

Rešenje

```
PROCEDURE Dodati(Torke IN T_RadProj)
        IS
        i integer;
        BEGIN
          i:=Torke.FIRST;
          WHILE i<=Torke.LAST LOOP
            INSERT INTO RADPROJ VALUES
           (Torke(i).spr, Torke(i).mbr, Torke(i).brc);
            i := Torke.NEXT(i);
          END LOOP;
        END Dodati;
```

Rešenje

```
DECLARE
NizTorki radproj_package.T_RadProj;
BEGIN
    NizTorki(1).spr:= 80;
    NizTorki(1).mbr:= 10;
    NizTorki(1).brc:= 333;
    NizTorki(2).spr:= 80;
    NizTorki(2).mbr:= 40;
    NizTorki(2).brc:= 777;
    radproj_package.Dodati(NizTorki);
END;
```

```
create or replace
PACKAGE RadProj_Package IS
    TYPE T_RadProj IS TABLE OF RadProj%ROWTYPE INDEX BY
    BINARY_INTEGER;
      TYPE T_MbrSpr IS RECORD(
      Spr RadProj.Spr%TYPE,
      Mbr RadProj.Mbr%TYPE);
      TYPE T_NizMbrSpr IS TABLE OF T_MbrSpr INDEX BY
    BINARY_INTEGER;
      PROCEDURE Dodati(Torke IN T_RadProj);
      PROCEDURE Obrisati(Torke IN T_NizMbrSpr);
      FUNCTION Sel_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN
    RADPROJ.MBR%TYPE) RETURN RADPROJ%ROWTYPE;
    PROCEDURE Ins_RP(P_TORKA IN RADPROJ%ROWTYPE);
    PROCEDURE Del_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN
    RADPROJ.MBR%TYPE);
    PROCEDURE Upd_RP(P_SPR IN RADPROJ.SPR%TYPE, P_MBR IN
    RADPROJ.MBR%TYPE, P_BRC IN RADPROJ.BRC%TYPE);
END RadProj_Package;
```

```
PROCEDURE Obrisati(Torke IN T_NizMbrSpr)
      IS
      i integer;
      BEGIN
        i:=Torke.FIRST;
        WHILE i<=Torke.LAST LOOP
          DELETE RADPROJ WHERE
MBR=Torke(i).MBR AND SPR=Torke(i).SPR;
          i := Torke.NEXT(i);
        END LOOP;
      END Obrisati;
```

```
DECLARE
NizTorki radproj_package.T_NizMbrSpr;
BEGIN
    NizTorki(1).spr:= 80;
    NizTorki(1).mbr:= 10;
    NizTorki(2).spr:= 80;
    NizTorki(2).mbr:= 40;
    radproj_package.Obrisati(NizTorki);
END;
```

Zadatak

- Napisati proceduru za unos novih podataka u tabelu *Projekat*. Procedura kao ulazne vrednosti treba da prima podatke o projektu (SPR, NAZP, NAR), i kolekciju radnika koja sadrži par (MBR, BRC). Procedura ima dve izlazne vrednosti: uspešnost unosa torke u tabelu *Projekat* i broj unetih torki u tabelu *Radproj*. Procedura treba da obezbedi:
  - Proveru da li projekat sa datom šifrom može biti unet. Ukoliko već postoji projekat sa datom šifrom izazvati izuzetak sa odgovarajućom porukom o grešci.
  - Proveru da li radnik sa MBR u prosleđenoj kolekciji postoji. Ukoliko ne postoji radnik sa prosleđenik MBR izazvati izuzetak sa odgovarajućom porukom o grešci.
  - Obezbediti da se u bazu podataka ili unose sve prethodno navedene torke ili se ne unosi ni jedna. Na osnovu uspešnosti unosa torki dodeliti vrednosti izlaznim parametrima.

Zadatak

- Kreirati triger koji pri upisu i modifikaciji obeležja BRC tabele Predmet, dozvoljava samo upis celobrojnih vrednosti od 1 do 40. Svaku pozitivnu vrednost koja je izvan ovog opsega treba postaviti na vrednost 40. Za negativnu vrednost izazvati izuzetak sa odgovarajućom porukom o grešci.